

UN MORMÎNT DIN PERIOADA DE TRECERE DE LA PALEOLITICUL SUPERIOR LA EPIPALEOLITIC

DE

VASILE BORONEANT

Peștera Climente II a fost explorată încă din 1964, săpături făcându-se abia în toamna anului 1968, în cadrul Grupului de cercetări complexe Porțile de Fier. Este situată pe versantul sudic al masivului calcaros Ciucarul Mare, în Cazanele Mari, pe proluca (urcușul) lui Climente, cu câțiva metri deasupra șoselei Orșova-Moldova Nouă, în perimetrul comunei Plavișevița (satul Dubova). S-au descoperit urme de locuire aparținând perioadei de trecere de la paleoliticul superior la epipaleolitic, din perioada de trecere de la neolitic la epoca bronzului (cultura Coțofeni), din prima epocă a fierului Hallstatt (faza A—B), din secolele III—IV, XII—XIX.

Perioada de trecere de la paleoliticul superior la epipaleolitic este însă cea mai bine reprezentată. Stratul de cultură aparținând acestei perioade a oferit un foarte bogat material arheologic reprezentat prin vîrfuri de tip „La Gravette”, vîrfuri cu una din laturi curbată și retușată abrupt, lame și așchii retușate abrupt, semilune, burine etc. Cele mai bine reprezentate sînt gratoarele : semirotonde, unguiforme, pe capete de lame lungi sau pe așchii. Printre uneltele de os și corn se numără și un fragment de harpună care păstrează doar un singur cîrlig, realizată într-o tehnică magdaleniană. Conținutul cultural cu elemente comune epigravettianului și romanellianului, ca și poziția stratigrafică a depunerii, pun și la noi problema originii culturii romanelliene din cultura gravettiană, ca și în Italia și în sudul Franței¹.

Importantă este descoperirea în acest strat a unui schelet uman, înmormîntat ritual.

Scheletul se găsea înmormîntat într-un cotlon întunecos al peșterii. A fost așezat într-o adîncitură naturală a stîncii (căldare) produsă prin eroziunea apei, pe vremea cînd peștera era în formare. Se afla în po-

¹ G. Laplace, *Les subdivisions du leptolithique italien*, în *Bulletino di Paleontologia italiana*, N.S., XV, 73, 1964, p. 25—65; M. E. de Fonton, *Du paléolithique supérieur au méso-lithique dans le Midi méditerranéen*, în *BSPF*, LVIII, 1966, p. 176; A. Broglio, *Il riparo Raffaello Battaglia presso Asiago*, în *RSP*, XIX, 1964, p. 173; A. Vigliardi, *L'industria litica della Grotta di S. Teodoro*, în *RSP*, XXIII, 1, 1968, p. 140.

ziție chircită, culcat pe partea stângă, cu mâinile aduse sub cap, sau lângă cap. Este orientat NV—SE, avînd capul spre interiorul peșterii, sprijinit pe marginea adînciturii, ceva mai sus de restul corpului, care stătea în această adîncitură, în poziție ușor înclinată. Scheletul a fost așezat pe un pat de ocră roșu și presărat pe deasupra tot cu ocră roșu. Cutia craniană a fost probabil ulterior luată de apă și de bolovanii veniți printr-o gură

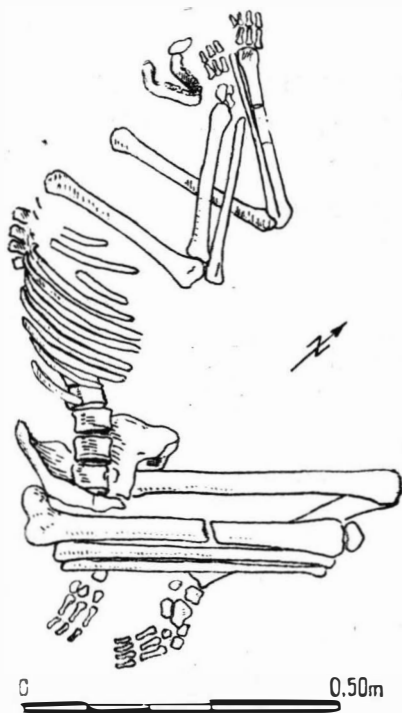

Fig. 1. — Scheletul descoperit în peștera Climente II.

de șariaj aflată chiar la căpățiul scheletului. Astfel, din oasele capului *in situ* nu s-a găsit decît maxilarul inferior. Din schelet lipsesc vertebrele cervicale, claviculele și omoplații. Fragmente de oase ale capului și cîțiva molari s-au găsit în strat, puțin mai la vale de mormînt. În jurul scheletului s-a găsit un fragment de gratoar, două piese semilunare și un vîrf.

Scheletul aparține unui individ de talie înaltă; studiul antropologic asupra sa va fi în măsură să-i determine caracterele metrice și morfologice.

La cîțiva metri de acest schelet, mai spre ieșire, s-au găsit și cîteva fragmente de oase dintr-un craniu de copil.

Înmormîntări cu ocră roșu — culoarea singelui, și prin extensie, a vieții² — sînt cunoscute în paleoliticul superior european prin descoperirile de la Grotte du Cavillon³, Grotte des Enfants⁴, Combe Capelle⁵,

² R. Jullien, *Les hommes fossiles de la pierre taillée*, Paris. 1965, p. 265.

³ H. Müller-Karpe, *Handbuch der Vorgeschichte*, vol. I, p. 323.

⁴ *Ibidem*.

⁵ *Ibidem*, p. 262, pl. 30.

Le Cheix ⁶, în poziție chircită; Grotte Bausso da Torre ⁷, Les Hateaux ⁸, în poziție întinsă pe spate și Laugerie Basse, în ambele poziții ⁹.

Cea mai apropiată descoperire de cele făcute de noi aparținând paleoliticului superior este aceea de la Dolni Věstonice din Cehoslovacia ¹⁰.

Importanța acestei descoperiri rezultă din faptul că reprezintă cea mai veche înmormintare rituală de la noi. Prin studiul caracteristicilor metrice și morfologice, în curs de efectuare de către specialiști, și prin compararea cu descoperirile mai vechi și cu cele recente de la Cuina Turcului ¹¹, cu numeroasele schelete provenite din epipaleoliticul de la Schela Cladovei ¹² și Icoana ¹³, cu cele din neolitic, epoca bronzului și a fierului, se poate pune pentru prima dată la noi în țară, problema succesiunii și ecologiei tipurilor antropologice din paleolitic până în epocile istorice.

UNE TOMBE DE LA PÉRIODE DE TRANSITION DU PALÉOLITHIQUE SUPÉRIEUR À L'ÉPIPALÉOLITHIQUE

RÉSUMÉ

Dans la grotte Climente II, située dans le massif en pierre calcaire de Ciucarul Mare, dans la région des Portes de Fer (« Cazanele Mari »), sur le territoire du village de Dubova (comm. de Plavișevița, dép. de Mehedinți), on a découvert des vestiges d'habitat appartenant à plusieurs époques.

Les plus importants sont les vestiges appartenant à la période de transition du paléolithique supérieur à l'épipaléolithique, représentés par des éléments de civilisation caractéristiques de l'épigravettien final et du romanellien du début.

Dans la couche correspondant à cette étape on a découvert un squelette humain accroupi, sur une couche d'ocre rouge, la tête reposant sur les mains jointes latéralement.

Les enterrements à ocre rouge et aux squelettes accroupis existent dans le paléolithique supérieur européen. Des découvertes similaires ont été effectuées à la Grotte du Cavillon, à la Grotte des Enfants, à Combe Capelle, à Le Cheix et Dolni Věstonice.

La découverte de Climente II présente une grande importance, étant considérée, pour l'instant, comme le plus ancien ensevelissement rituel de notre pays; elle fournit des données grâce auxquelles on peut

⁶ *Ibidem*, p. 260, pl. 30.

⁷ *Ibidem*, p. 323, pl. 227.

⁸ *Ibidem*, p. 268, pl. 62.

⁹ *Ibidem*, p. 272, pl. 35.

¹⁰ *Ibidem*, p. 317, pl. 221.

¹¹ Aceste resturi de oase omenești provin din săpăturile făcute de Al. Păunescu, între anii 1965—1968.

¹² V. Boroneanț, Dardu Nicolăescu-Plopșor, *Découvertes épipaléolithiques dans le sud-ouest de la Roumanie* (Schela Cladovei, Turnu-Severin). Comunicare prezentată la Congresul de antropologie și științe etnologice de la Tokio, 1968.

¹³ În săpăturile de la Icoana (com. Ogradena), efectuate de V. Boroneanț, în cadrul Grupului de cercetări complexe Porțile de Fier, au fost scoase, în campania anului 1968, două schelete umane și un craniu.

soulever le problème de la succession et de l'écologie des différents types anthropologiques, dès le paléolithique jusqu'aux époques historiques. Mentionnons que c'est pour la première fois que cette question est soulevée pour le territoire de la Roumanie, tant sur la foi des comparaisons possibles avec les découvertes plus anciennes ou plus récentes de Cuina Turcului, Icoana, Schela Cladovei, que sur la foi des nombreuses découvertes datant d'autres époques.

LÉGENDE DES FIGURES

Fig. 1. — Le squelette découvert dans la grotte Climenté II.